Boekbespreking

WILHELM WENZ, Gastropoda, Teil I: Allgemeiner Teil/Prosobranchia. Handbuch der Paläozoologie, Band 6, Teil 2. Lief. 1: pp. I-VIII, 1-240, fig. 1-471 (1961); Lief. 2: pp. 241-480, fig. 472-1236 (1961). Prijs per aflevering DM 130.—.

Dit deel van het „Handbuch der Paläozoologie" verscheen oorspronkelijk in zeven afleveringen van 1938 tot 1944, doch de oplage ging in de oorlog verloren, toen pas een zeer gering aantal exemplaren verspreid was. De vraag naar dit standaardwerk bleek zo groot, dat de uitgever een fotomechanische herdruk aandurfde. Daarvan liggen de eerste twee afleveringen nu voor ons. De prijs zal weinig particulieren veroorloven zich dit boek aan te schaffen, maar het is zo belangrijk dat het in de bibliotheek van een instituut, waar systematisch malacologisch werk wordt verricht, niet mag ontbreken.

Na de inleidende hoofdstukken over morphologie (17 p.), ontogenie (1 p.), physiologie (2½ p.), oecologie (35 p.), phylogenie (14 p.), systematiek (13 p.), „praktische Arbeit, Hilfsmittel, Literatur, Nomenklatur" (5 p.), „Be-

arbeitung von Faunen, Beschreibung neuer Arten, Gattungen usw., Typifizierung, Nomenklaturregeln" (3 p.) en een literatuurlijst bij het algemene deel (5 p.) volgt de beschrijving van de systematische categorieën tot op de subgenera. Het gevolgde systeem is in grote lijnen dat van Thiele's „Handbuch", maar alle uitgestorven groepen zijn tussengevoegd. Thiele's stirpes heten hier superfamilies. Daarvan worden er in deze twee afleveringen 12 behandeld, waarvan er zes aan Wenz uitsluitend fossiel bekend waren. Van één, de Tryblidiacea, zijn echter sindsdien ook levende vertegenwoordigers gevonden, in de diepzee, en zij bleek anatomisch zo afwijkend dat zij tot een aparte klasse werd verheven: de Monoplacophora. Sommige ook recent voorkomende superfamilies blijken zeer veel fossiele vertegenwoordigers te hebben, zoals de Pleurotomariacea, die 75 bladzijden beslaan, terwijl hun equivalent bij Thiele, de Zeugobranchia, slechts 12 bladzijden eisen. Een andere, de Cocculinacea, bevat alleen maar genera, die op recente typen gebaseerd zijn.

Wenz erkent geen sectiones van subgenera. Daarom zijn veel van Thiele's subgenera hier als genera opgevat en onderverdeeld in subgenera, die bij Thiele sectiones heten. Een bijzonder gemak biedt het boek, doordat van bijna elk subgenus een soort is afgebeeld, vrijwel steeds de typische. Anatomische kenmerken komen niet ter sprake; voor de systematische anatomie verwijst Wenz in zijn inleiding naar Thiele.

Om dit boek samen te stellen is door Wenz een enorme hoeveelheid werk verzet, waardoor hij ons malacologen, en vooral de palaeomalacologen, een onschatbare dienst heeft bewezen. Na P. Fischer's „Manuel de Conchyliologie et de paléontologie conchyliologique" (1887) verscheen er geen volledig overzicht van de recente en fossiele Prosobranchia meer en onze kennis van deze groep is sedert 1887 zeer sterk toegenomen. Vooral nu door Zilch in dezelfde stijl de overige gastropoden in dit handboek behandeld zijn [1]), zullen deze delen voor lange tijd de belangrijkste vraagbaak wat betreft de systematiek der gastropoden vormen. Het is zeer de vraag of dit langzamerhand zo grote gebied ooit weer op even gedetailleerde wijze door slechts twee auteurs behandeld zal kunnen worden.

C. O. van Regteren Altena

[1]) Zie de bespreking door W. S. S. van Benthem Jutting: Basteria vol. 24, p. 27, 44 (1960).